

LETOS V PRUSINÁCH VYHNÍZDILI SÝČCI A AMETYST SLAVÍ 25 LET

EVA VOLFOVÁ

Mgr. EVA VOLFOVÁ

Je jednatelkou firmy Planterra. Pracuje na projektech Akcelerační zóny a Politika krajiny pro VÚKOZ, v.v.i. Je poradkyně náměstkyně pro životní prostředí na Krajském úřadě Plzeňského kraje. Mezi 02/2022 a 08/2023 pracovala jako náměstkyně ministra životního prostředí. Zabývá se posuzováním vlivů záměrů a koncepcí na Naturu 2000 a biologickým hodnocením. Je soudní znalkyní v oboru ochrana přírody. Zapojovala se do přípravy a vyhlášení soustavy Natura 2000 ve fázi mapování biotopů, odborných návrhů lokalit a přípravy a obhajoby stínového seznamu na biogeografických seminářích. Zpracovávala metodické materiály pro naturové hodnocení. Je členkou nevládních organizací: Spolek Ametyst, České botanické společnosti, České společnosti ornitologické.

BUDE SE SÝČKŮM LÍBIT PRUSINSKÝ SAD?

Ráno mě probouzí zpěv ptáků a bečení ovcí, které utekly z pastviny. Dáváme jim vodu, slepicím zrní a králíkům seno. Ovce se vrací do sadu, který postupně vypásají. Jdeme kolem odkvetlých rozrazilů rozprostřených a koukáme, co zrovna kvete – čičorka, jehlice, třezalky, chrpy, jetel horský. Je to taková sušší varianta ovsíkové louky v třešňovém sadu.

Před týdnem jsme vypustili z voliéry ve stodole do volné přírody sedm sýčků – dva dospělé a pět letošních mláďat. Jsou součástí záchranného programu*. Dříve se nám do repatriací nechtělo, ale teď jsme rádi za možnost vrátit tyto malé sovičky do naší přírody. Dříve jsme je tu slyšeli na

hřbitově, i místní na ně byli zvyklí, říkají jim pujíci. Doufáme, že sad a louky jim poskytnou dostatek potravy – především myši a drobný hmyz. Zrovna se rojí chroustci, což by jim mohlo pomoci na začátku jejich nového života zde. Sýčci jsou zatím pod dohledem, denně se telemetrují v rámci výzkumného projektu. Zatím se jim daří dobře.

Starý sad je oblíbený i u dalších ptáků, zejména u šplhavců jako krutihlav a žluna. Občas se tu objeví dudek nebo chřástal. Kolem krouží ostříž a luňák. Se slepicemi se často nakrmí větší hejno vrabců a ve stodole hnízdí vlaštovky. Večer poletují netopýři. Sad a louky, o které se staráme, jsou vyhlášené jako lokální biocentrum Svätý Jakub. Za sadem jsou pastviny

Sýček letos po příjezdu do Prusin. Foto: Eva Volfová

*Záchranný program sýčka je realizován ve spolupráci s ČSOP Spálené Poříčí.

Jarní sad v květu, Prusiny. Foto: Eva Volfová

s koňmi, malá políčka a louky, níže se rozprostírají nově vytvořené tůně. Je to takový kousek hezčí krajiny v jinak zemědělském jižním Plzeňsku.

NOVOU CESTOU DO STARÉ ŠKOLY

Prusiny, malá osada na kopci, kde několik okolních obcí kdysi společně postavilo kostel, faru a školu. Škola byla v 80. letech uzavřena, ale dnes zde sídlí spolek Ametyst a komunitní škola a školka Holubník.

A tak se na kopci zase často pohybují děti, které to tu rozveselují a prozkoumávají místní zajímavou přírodu.

Spolek Ametyst byl založen v roce 1999 Plzeňskou ekologickou nadací s cílem vytvořit středisko ekologické výchovy. Letos v červnu slavíme 25 let činnosti a v Prusinách sídlíme již 20 let. Školy k nám zve me na jednodenní programy, projektovou a badatelskou výuku. Nabízíme programy zaměřené na louky, zahrady a tradice.

Skupina k projektu Zeleného pásu na šumavském rašeliništi Soumarský most, 2019. Foto: neznámý autor

Pracujeme s dětmi a podporujeme učitele, inspirujeme děti i rodiče a realizujeme projekty přímo ve spolupráci se školami. Mezi naše pravidelné ekovýchovné akce patří každoroční konference pro učitele, vánoční a velikonoční dílny nebo víkend otevřených zahrad. Naším cílem je přiblížit dětem krásu přírody prostřednictvím hravých aktivit nebo hlubších vzdělávacích projektů.

Prusiny jsou místem, kde se prolíná minulost s přítomností i příroda s kulturou, kde staré hodnoty nacházejí nové způsoby, jak oživit nejen budovy, ale i ducha místa.

NATURA 2000 – MAPOVÁNÍ A VYMEZOVÁNÍ LOKALIT

Během počátků mapování biotopů pro Naturu 2000 vznikl druhý pilíř Ametystu, a to program Ochrana přírody. Jeho obsah definovala právě Natura, se kterou jsme objevovali celistvost, se kterou k ochraně přírody přistupuje. V mapování biotopů pokračujeme dodnes, již ve druhém kole aktualizací. Vrstva mapování biotopů je i pro nás cenným podkladem, který využíváme, a tak se podílíme i na její tvorbě. Od roku 2002 jsme zmapovali mnoho oblastí, zejména v Plzeňském a Jihočeském kraji, mapujeme i obojživelníky a ptáky. Provádíme inventarizační průzkumy a monitorujeme chráněná území také ve Středočeském a Ústeckém kraji.

Účastnili jsme se také vymezování lokalit a procesu vyjednávání dostatečnosti Natury na biogeografických seminářích jako zástupci nevládních organizací. Do národního seznamu se podařilo prosadit mnoho lokalit. Na zajištění jejich ochrany se podílíme také zpracováním plánů péče i přímo managementem.

PEČUJEME O PŘÍRODU

K našim oblíbeným lokalitám patří Ostrá Hůrka u Plzně, Lužní potok nebo Krušnohorská rašeliniště.

Ostrá Hůrka je registrovaným VKP na jihovýchodním okraji Plzně. Je zde výrazný bulžnickový skalní suk. Jeho okolí bylo v minulosti používáno jako vojenské cvičiště, v současné době je větší část plochy dlouhodobě bez obhospodařování. Přes pokročilou sukcesii se zde udržela pestrá mozaika biotopů, od suchých trávníků, bylinných lemů po ovsíkové louky. Z druhů zde najdeme třeba zeměžluč, tuhyka nebo otakárka fenyklového. Od roku 2015 zde

Výukový program Ametystu. Foto: Eva Volfová

sečeme luční porosty, abychom podpořili druhovou pestrost a zabránili dalšímu zarůstání náletem. V posledních letech se k nám připojuje oddíl skautských patronátů ze Starého Plzně nebo dobrovolníci z geocachingu.

Lužní potok je jedním z posledních útočišť pro vzácnou perlorodku říční a chráněného hnědáka chrastavcového. Perlorodka je nejdéle žijícím živočichem v naší přírodě – může se dožít až 140 let. Péče o tok zahrnuje stabilizaci meandrů, čištění od padlých kmenů a revitalizaci pramenných oblastí. Tyto zásahy zajišťují optimální podmínky pro perlorodky a další vodní organismy, jako jsou mihule potoční nebo vranka obecná. Louky s výskytem hnědáka chrastavcového jsou zase pečlivě spravovány pomocí mozaikového pasení a kosení. Management je prováděn s ohledem na životní cyklus těchto motýlů.

V Krušných horách dlouhodobě monitorujeme tetřívka a účastníme se různých projektů, jejichž cílem je navrhnout opatření na jeho ochranu. Specifikujeme zásahy pro soubor doporučených opatření v ptačích oblastech, diskutujeme s lesními správci.

Podíleli jsme se na realizaci opatření na zdržování vody v rašeliníštích. Bohužel rozsah realizovaných opatření není dostatečný a kombinací negativních vlivů tetřívka postupně ubývá.

HODNOCENÍ VLIVŮ

Když kolem roku 2005 začínalo naturové hodnocení, aktivně jsme přistoupili k přípravě metodických materiálů spolu s Ministerstvem životního prostředí. Mezi lety 2006 a 2011 jsme organizovali metodická setkání autorizovaných osob v Čechách i mezinárodní workshopy. V současnosti připravujeme v rámci výzkumného projektu TAČR aktualizaci metodiky hodnocení vlivů. A samozřejmě provádíme řadu hodnocení v praxi, záměrů i koncepcí. Zpracováváme také biologická hodnocení.

EVROPSKÝ ZELENÝ PÁS

Na evropské úrovni se také zapojujeme do projektu Evropského zeleného pásu. Bývalou železnou oponu jsme zažili ještě jako děti. Rozdělovala Evropu. Po ní vznikl zelený pás, jehož ochrana začala v 90. letech. Jsou to místa, kde se rozvinula přírodní

území a dnes nás v Evropě spojují – setkávají se díky nim ochránáři ze zemí podél zeleného pásu a spolupracují na jejich ochraně.

Nejvíce spolupracujeme ve středoevropském zeleném pásu s německými, rakouskými nebo slovinskými partnery. Aktuálně probíhá projekt Restore to Connect, který pomáhá na vytipovaných místech obnovit degradované ekosystémy za účelem zlepšení a posílení biodiverzity. Zabýváme se přírodou na Ašsku a v Podyjí. V dřívějších projektech jsme řešili například plány péče pro lokality v Českém lese nebo strategii pro ochranu šumavských luk.

JAKÝCH BYLO 25 LET A CO DÁL?

Spolek Ametyst si za 25 let našel své místo v české ochraně přírody i ekovýchově. Daří se nám zajišťovat vícezdrojové financování z grantů, projektů, účastnických poplatků, ale i vlastní odborné výdělečné činnosti. Přestože na začátku jsme byli někdy trochu za bláznů, postupně se téma ochrany přírody, vztahu k přírodě a potřeba zlepšování stavu krajiny staly respektovanými a důležitými tématy, na nichž je společenská shoda. Změny se samozřejmě dějí pomaleji, než bychom si přáli, ale s odstupem jsme rádi za každý malý krok dobrým směrem. Děkujeme všem, kdo jsou v tom s námi, a přejeme nejen sýčkům dobrý rozlet do letošního léta i dalších sezón.